

Шаляпинъ, Фьодоръ Ивановичъ — знаменитъ оперенъ пѣвецъ-басъ, род. 27 февр. 1873 въ Казань, билъ отначало носачъ, чистачъ и, после — пѣвецъ въ една оперетна труппа, 1892 учи пѣние при Усатовъ въ Ти-

Фьодоръ Шаляпинъ

флисъ, и следъ 2 години пѣе въ лѣтния театъръ въ Петербургъ, а после, въ Марининския императорски театъръ. Следъ кратко учение въ Милано, 1899 се явява въ Императорскитѣ театри въ Москва и Петербургъ, и, като Борисъ Годуновъ на Мусоргски, си създава име на пѣвецъ и сценически изпълнителъ съ необикновено дарование. Следъ като пѣе за пръвъ пжтъ въ чужбина (Милано) презъ 1901, той завладѣва подиума и опернитѣ сцени на цѣла Европа, а следъ войната — и въ Америка. Сега, макаръ и шестдесетгодишенъ, концертира и играе съ ненамалѣващъ успѣхъ — на континента, и отвѣждъ океана. Въ изкуството на Ш. живѣятъ въ идеално единство рѣдкитѣ пѣвецъ въ голѣмъ стилъ, и актьорътъ съ гениални срѣдства и размахъ. Неговиятъ „Борисъ“ е образъ, който остава за винаги да живѣе въ съзнанието на този, който го е видѣлъ. Къмъ тази коронна роля се редятъ още: Са-

лиери, Мефисто (Фаустъ), Иванъ Грозный (въ „Момичето отъ Псковъ“ на Римски-Корсаковъ), Воденичарьтъ („Русалка“ на Даргомижски) и др. Ненадминатъ остава Ш. въ изкуството си да пѣе руски романси и пѣсни. Писалъ книгата „Маска и душа“ — (излѣзла на български въ подлистници на в. „Слово“ — 1933).

Шансонъ, фр. chanson — буквально — пѣсень. Малка композиция за единъ или повече гласове — съ или безъ съпроводъ. На френски езикъ, подъ това име се причисляватъ всички видове на народната, и по голѣмата частъ отъ началнитѣ форми на изкуствената пѣсень. За пръвъ пжтъ Ш. се среща презъ IX в. Отъ едногласнитѣ, съ съпроводъ на единъ инструментъ, строфни пѣсни на трубадуритѣ и труверитѣ, се развиватъ въ Франция и Италия многогласни пѣсенни форми, които сжъ били, въ сжщностъ, и предимно едногласни, но — съ инструменталенъ съпроводъ. Несъпроводни пѣсни до началото на XVI в. е имало много малко. Съ пренасянето на имитация на несъпроводенъ стилъ — отъ църковната върху свѣтската пѣсень, се явява на животъ несъпроводниятъ мадригалъ и французския Ш. — сжщо несъпроводенъ. Днешния французски Ш. е едногласенъ, съ съпроводъ на пиано, има живъ и изященъ характеръ. Една разновидностъ на Ш. е романсътъ, който има повече тжженъ и сантименталенъ характеръ.

Шарвенка, Филипъ — Scharwenka, Philipp — компонистъ, братъ на Ксаверъ Ш., род. 16 февр. 1847 въ Замтеръ, умр. 16 юлий 1917 въ Бадъ-Наухаймъ, ученикъ на Вюерстъ и Х. Дорнъ, 1870 — учителъ по теория въ Кулаковата академия въ Берлинъ, отъ 1885 — такъвъ въ академията на братъ си, а сжщо и съдиректоръ (заедно съ Хуго Голдшмидтъ). Композиции: 3 симфонии и симфонична поема „Пролѣтни вълни“, „Аркадска сюита“, „Празднична увертюра“ и „Серенада“ — за оркестъръ. „Есененъ празникъ“ и „Сакунтала“ — за соли, хоръ и оркестъръ, „Любовна нощъ“ — за хоръ и пиано, клавиртрио и др.

Шарвенка, Францъ Ксаверъ — Scharwenka, Franz Xaver — братъ на Филипъ Ш. — виденъ пианистъ